

mik yardımlaşmasında Bahreyn ve Uman gibi diğer komşulara en çok yardım eden devletlerin arasında yer almaktadır.

Petrol bulunmadan önce bölgedeki yedi emirliğin iktisadî durumları genelde balıkçılığa, inci avcılığına, ticarete ve az miktarda da ziraata dayanıyordu. Petrole ilk defa 1958'de Ebûzabî'de rastlandı, ancak petrolün önemli bir şekilde ülke ekonomisine katkısı 1962 yılında ihracat başlatıldığında oldu. 1971'de Birleşik Arap Emirlikleri'nin kuruluşu ile bölgede elde edilen petrol gelirleri birleştirildi ve böylece büyük bir iktisadî kalkınma hareketi başlamış oldu. 1987 yılı Ocak ayında ülkede ilân edilen rezervler 32 milyar 900 milyon varil kadardır. Ayrıca doğal gaz ülke için ayrı bir gelir kaynağı oluşturmıştır. 1971-1980 yılları arasında Birleşik Arap Emirlikleri'nin petrol gelirleri yirmi beş kat artmıştır. Özellikle Petrol İhraç Eden Ülkeler Birliği'nin (OPEC) petrol fiyatlarını artırdığı 1973-1974 yıllarında ülkenin gelirleri çok yüksek düzeylere ulaştı. 1985 yılı Dünya Bankası hesaplarına göre ülkede fert başına düşen gayri safî millî gelir 19.270 dolara vardı ve bu rakam dünyada ulaşılan en yüksek rakam olarak belirlendi. Daha sonraki yıllarda petrol üretimindeki fazlalık ve buna bağlı olarak fiyatların düşmesi ülke gelirlerinin azalmasına sebep oldu. 1986 yılı Temmuzunda günlük üretim 1,7 milyon varile ulaşmakla birlikte varil başına 10 dolar civarına düşen fiyatlar, daha önceden ağır mükellefiyetler altına giren Birleşik Arap Emirlikleri ekonomisini zor duruma soktu. Federal bütçeye Ebûza-

bî 1970'te % 90 katkıda bulunmuşken 1982'de bu miktar azalarak % 82,2'ye düşmüş, Dübey'in katkısı ise 1982 yılında % 15,8'de kalmıştır. Ebûzabî ve Dübey petrol gelirlerinin % 50'sini federal bütçeye transfer etmeyi taahhüt etmişlerdir. Son yıllarda petrol gelirlerinin düşmesi federal devletin bütçesini etkilemiş ve kalkınmada öngörülen birçok yatırımla hizmet projeleri geri kalmıştır.

Elde edilen ham petrolü rafine etmek üzere ülkede ilk rafineri Ümmün-nâr'da kuruldu (1976). Günlük ham petrol işleme kapasitesi 15.000 varil olan bu rafineri 1984'te biten genişletme çalışmaları sonucunda 60.000 varil kapasiteye ulaştı. Ülkenin günlük 300.000 varil kapasiteli ikinci rafinerisi Ruveys'te Haziran 1981'de işletmeye açıldı. Ruveys petrokimya tesislerinde de birtakım petrol yan ürünleri üretilmektedir. 1 Ocak 1987'de yapılan ölçümlere göre Ebûzabî'nin doğal gaz rezervleri 2.700.000 m³ olarak tesbit edilmiş olup sıvılaştırma tesisleri Das adasında kurulmuştur.

Birleşik Arap Emirlikleri'nde ziraat faaliyetleri genelde hurma ve sebze üzerinedir. Önceleri dışarıdan ithal edilen sebze, bu alandaki hızlı gelişme sonucunda 1981 yılından itibaren ihtiyaca cevap verecek düzeyde yurt içinde üretilmektedir. Ayrıca ülkede tavuk ve kuş cinsi hayvanların yetiştirildiği büyük çapta modern besi çiftlikleri kurulmuştur.

Birleşik Arap Emirlikleri, sivil havacılıkta önceleri müşterek olarak bölgede kurulan Körfez Hava Yolları'na (Tayarânü'l-Halîc, Gulf Air) ortak iken sonradan 1985 yılında federe devletlerden Dübey'in girişimi ile kendi havayolu şirketine sahip olmuştur. Bu faaliyetlere bağlı olarak Dübey büyük hava limanları ve gümrüksüz ticarî sahaları ile Uzakdoğu'ya giden bir geçit noktası haline gelmiş ve burada transit ticaret gelişmiştir.

Birleşik Arap Emirlikleri'ni oluşturan emirlikler, Birlik Yüksek Meclisi'nin üyeleri ve emirliğe geliş tarihleri:

1. Ebûzabî; Şeyh Zâid b. Sultân en-Nehayân, 1966.
2. Dübey; Şeyh Maktûm b. Râşid el-Maktûm, 1990.
3. Şârîka; Şeyh Sultân b. Muhammed el-Kâsımî, 1972.
4. Acman; Şeyh Humeyd b. Râşid en-Nuaymî, 1981.
5. Re'sûlhayme; Şeyh Sakr b. Muhammed el-Kâsımî, 1948.
6. Fuceyre; Şeyh Hamed b. Muhammed eş-Şarkî, 1974.

7. Ümmülkayveyn; Şeyh Râşid b. Ahmed el-Muallâ, 1981.

BİBLİYOGRAFYA:

Cemâl Zekeriyâ Kâsım, *el-Halîcü'l-'Arabî: dirâse li-târîhi'l-İmârâti'l-'Arabiyye* (1840-1914), Kahire 1966; A. A. al-Marayati, *The Middle East: Its Governments and Politics*, California 1972, s. 307-316; J. D. Anthony, *Arab States of the Lower Gulf*, Washington 1975, s. 97-122; a.mlf., "United Arab Emirates", *The Middle East* (ed. Michael Adams), New York 1976, s. 348-358; *Area Handbook for the Persian Gulf States*, Washington 1977, s. 275-341; Muhammed Morsy Abdullah, *The United Arab Emirates A Modern History*, London 1978; a.mlf., *Devletü'l-İmârâti'l-'Arabiyyeti'l-mutta-hide ve cîrânühâ*, Küveyt 1981; R. Said Zahan, *The Origins of the United Arab Emirates*, London 1978; F. Heard-Bey, "Le Développement d'un État-Cité Maritime dans le Golfe: L'Exemple de Dubayy", *La Péninsule Arabique d'Aujord'hui* (ed. P. Bonnenfant), Paris 1982, II, 523-558; *The Middle East and North Africa*, London 1987, s. 831-855; A-Z *United Arab Emirates: Business Locations Guide* (1988), Dubai 1988; Zâhiye Kaddûre, *Şibhü'l-Cezireti'l-'Arabiyye*, Beyrut, ts. (Dârü'n-Nahdati'l-'Arabiyye), s. 525-583; Richard Johns, "The Emergence of the United Arab Emirates", *Middle East International*, sy. 21, London 1972, s. 8-10; J. B. Kelly, "al-İmârât al-'Arabiyya al-Muttahi-da", *EI² Suppl.* (İng.), s. 416-418.

MUSTAFA L. BİLGE

BİRLEŞİK MAKAM

(bk. MAKAM).

BİRMÂVÎ, İbrâhim b. Muhammed

(إبراهيم بن محمد البرماوى)

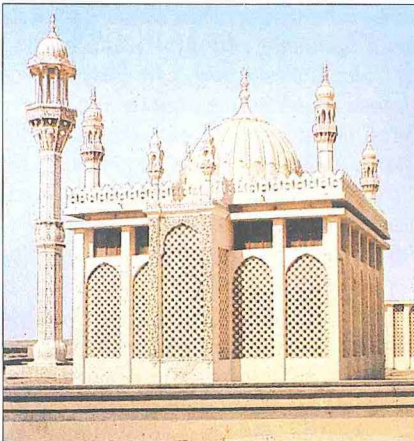
İbrâhîm b. Muhammed
b. Ahmed el-Birmâvî
(ö. 1106/1694)

Mısırlı Şâfiî fakihî ve
Ezher şeyhi.

Mısır'ın kuzeybatısında Garbiye vilâyeti sınırları içindeki Birmâ kasabasına nispetle Birmâvî diye anılır. Sultan b. Ahmed el-Mezzâhî, Muhammed el-Bâbilî, Ali eş-Şebrâmellisî ve Şehâbeddin el-Kalyûbî gibi birçok hocadan ders aldı. Kalyûbî'nin ölümü üzerine onun yerinde ders okutmaya başladı. Zamanında Mısır'ın en büyük âlimlerinden sayılıyordu. Önde gelen talebeleri arasında İbrâhîm el-Feyyûmî, Muhammed b. Halîl el-Aclûnî ve Ali b. Ali el-Merhûmî zikredilebilir. Birmâvî, Ezher şeyhliği resmiyet kazandıktan sonra bu göreve getirilen ikinci kişidir (1101/1690).

Eserleri. 1. *Hâşiye 'alâ Şerhi'l-Gâye*. Ebû Şücâ' el-İsfahânî'nin (ö. 593/1196)

Şârîka'da bir cami - Birleşik Arap Emirlikleri

Şâfiî fıkhnına dair *Ğâyetü'l-ihtisâr* adlı eserine İbn Kâsım el-Gazzî (ö. 918/1512) tarafından yapılan şerhin hâşiyesidir (Kahire 1279, 1287, 1298). 2. *Hâşiye 'alâ Şerhi'r-Rahbiyye*. İbnü'l-Mütefennine er-Rahbî'nin (ö. 577/1182) *el-Manzûmetü'r-Rahbiyye* veya *er-Rahbiyye* diye de bilinen, dört mezhebin ferâizle ilgili görüşlerine yer verdiği *Buğyetü'l-bâhiş 'an cümeli'l-mevârîş* adlı eserine Sibtu'l-Mardîni (ö. 912/1506) tarafından yapılan şerhin hâşiyesidir. Eserin müellif hatıyla yazılmış bir nüshası Beyrut'ta Zühayr Çavîş Kütüphanesi'nde bulunmaktadır (Zirikli, I, 68). 3. *Hâşiye 'alâ Fetihü'l-vehhâb li-Şerhi Menhecî't-tullâb*. Zekerîyyâ el-Ensârî'nin (ö. 925/1519) nahve dair *Menhecî't-tullâb* adlı kendi eserine yaptığı *Fetihü'l-vehhâb* adlı şerhinin hâşiyesi olup Dârü'l-kütübî'l-Misriyye'de (nr. 30) bir nüshası vardır (Serkis, I, 553). 4. *Hâşiye 'alâ Şerhi'l-Karâfi li'l-Kâşidetü'l-ğarâmiyye*. İbn Ferah el-İşbîlî'nin (ö. 699/1300) hadis te'rimlerine dair *Ğarâmî Şâhih* veya *el-Kâşidetü'l-ğarâmiyye* adlı eserine Yahyâ b. Abdurrahman el-İsfahânî el-Karâfî tarafından yapılan şerhin hâşiyesidir (GAL Suppl., I, 635).

BİBLİYOGRAFYA :

Cebertî, 'Acâ'ibü'l-âşâr, I, 119; *Keşfü'z-zunûn*, II, 1265, 1625; *Hediyyetü'l-'ârifin*, I, 36; *İzâhu'l-meknûn*, II, 136, 176, 186; Serkis, *Mu'cem*, I, 202, 486-487, 552, 553, 928, 929; Brockelmann, *GAL*, II, 420; *Suppl.*, I, 635, 677, 682; II, 444; *Karatay, Arapça Basmalar*, II, 410; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, I, 85; Zirikli, *el-A'âm* (Fethullah), I, 67-68; *el-Ezherü's-şerîf fi 'idihi'l-elfi*, Kahire, ts., s. 238; *Şüyûhu'l-Ezher* (nşr. Vezâretü'l-'lâm), Kahire, ts., s. 14, 15.

RAHMÎ YARAN

BİRMÂVÎ, Muhammed b. Abdüddâim

(محمد بن عبدالدائم البرموي)

Ebû Abdillâh Şemsüddîn Muhammed b. Abdiddâim b. Mûsâ el-Askalânî (ö. 831/1428)

Şâfiî fakih ve hadis âlimi.

763'te (1362) doğdu. Aslen Askalânlı olup Mısır'ın kuzeybatısında Garbiye vilâyetine bağlı Birma kasabasına nisbetle Birmâvî diye anılır. Daha sonra Kahire'ye yerleşti. İbrâhim b. İshak el-Âmidî, Abdurrahman b. Ali b. Kârfî, Burhâneddîn İbn Cemâa, Zerkeşî, Ömer b. Raslân el-Bulkînî, İbnü'l-Mülâkkın gibi âlimlerden ders aldı. Arkadaşı Necmeddin b. Hiccî'nin daveti üzerine Dimaşk'a gitti (821/1418); orada hatiplik ve kadılık yap-

tı. Dârü'l-adl'de fetva görevini üstlendi. Revâhiyye ve Emîniyye medreselerinde ders okuttu. Oğlu Muhammed'in ölümü üzerine Kahire'ye döndü (Receb 826/Haziran 1423). Burada fetva vermeye, ders okutmaya ve telif çalışmalarına devam eden Birmâvî, aralarında Mahallî, Yahyâ b. Muhammed el-Münâvî, Takıyyüddîn İbn Fehd, İbn Nâsirüddîn gibi tanınmış âlimlerin de bulunduğu birçok talebe yetiştirdi. 828'de (1425) hacca gidince bir yıldan fazla Mekke yakınlarında ikamet edip ders okuttu. Kahire'ye döndükten sonra yine öğretim maksadıyla Kudûs'e giden Birmâvî bir müddet sonra orada vefat etti (22 Cemâziyelâhir 831/8 Nisan 1428).

Eserleri. 1. *el-Lâmi 'u's-şabih 'ale'l-Câmi 'i's-şâhih. Şâhih-i Buḥârî* üzerine dört ciltlik bir şerh olup Süleymaniye Kütüphanesi'nde nüshaları bulunmaktadır (Pertevniyal, nr. 131, 132/1, Fâtih, nr. 929, 935, 949). 2. *en-Nübzetü'l-elfiyye fi'l-usûli'l-fıkhiyye*. Fıkıh usulüne dair manzum bir eserdir. *Elfiyye fi usûli'l-fıkḥ* adıyla da bilinir (Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 3705/4). 3. *Şerhu'n-nehr bi-şerhi'z-Zehr. Zehrü'l-bisâm* adlı kendi eserinin şerhidir (Süleymaniye Ktp., Bağdatlı Vehbi Efendi, nr. 1308). 4. *Şerhu Lâmiyyeti'l-ef'âl*. Cemâleddin İbn Mâ-

lik'in sarfa dair eserinin şerhidir (Süleymaniye Ktp., Lâleli, nr. 3099). 5. *Menhecü'r-râ'iz bi-davâbiḥi'l-ferâ'iz*. Ferâize dair manzum bir eser olup müellifi tarafından ayrıca şerhedilmiştir. 6. *el-Fevâ'idü's-seniyye fi şerhi'l-Elfiyye*. Fıkıh usulüne dair kendi eserinin şerhidir. 7. *Şerhu's-sudûr li-şerhi zeva'idi's-Şüzûr*. Cemâleddin b. Hişâm'ın nahve dair *Şüzûru'z-zeheb* adlı eserinin şerhidir. 8. *el-Mukaddimetü's-şâfiyye fi 'ilme-yi'l-'arûz ve'l-kâfiyye* (son dört eserin yazma nüshaları için bk. Brockelmann, *GAL*, I, 165; II, 30, 118; *Suppl.*, II, 113; Sezgin, I, 121).

Birmâvî'nin kaynaklarda adı geçen diğer eserleri de şunlardır: *Şerhu Sülâsiyyâtü'l-Buḥârî*, *Cem'u'l-'udde fi fehmi'l-'Umde*, *Şerhu'l-Mühimmât*, *el-Muḥtaşar fi's-sîreti'n-nebeviyye*, *el-Behcetü'l-verdiyye*.

BİBLİYOGRAFYA :

İbn Hacer, *İnbâ'ül-ğumr*, VIII, 161-165; Se-hâvî, *ed-Ḍau'ül-lâmi*, VII, 280-282; Süyûtî, *Hüsnü'l-muḥâḍara*, I, 439; *Keşfü'z-zunûn*, I, 157, 547; II, 958, 959, 1170, 1561, 1881, 1923; İbnü'l-İmâd, *Şezerât*, VII, 197, 198; Şevkânî, *el-Bedrü't-tâli*, II, 181; *İzâhu'l-meknûn*, II, 617, 618; *Hediyyetü'l-'ârifin*, II, 186; Brockelmann, *GAL*, I, 165; II, 30, 117-118; *Suppl.*, II, 113; Zirikli, *el-A'âm*, VII, 60; Kehhâle, *Mu'cemü'l-mü'ellifin*, X, 132; Sezgin, *GAS*, I, 121.

M. ESAT KILIÇER

BİRR

(البر)

İman, ibadet ve ahlâka ilişkin bütün iyilikleri ifade eden bir terim.

Birr kelimesi Kur'an-ı Kerim'de her türlü iyilik, ihsan, itaat, doğruluk, günahsızlık gibi mânalarda kullanılmıştır. Aynı kökten gelen berr ise hem "çok şefkatli ve kerem sahibi" anlamında Allah'ın bir ismi (et-Tür 52/28), hem de "itaatkâr" anlamında insanın sıfatı olarak Kur'an'da tekrarlanmıştır. Bir âyetinde (Abese 80/16), aynı kökten gelen bârr (itaatkâr) kelimesinin çoğulu olan berere meleklerin sıfatı olarak geçmektedir. İki âyetinde geçen (el-Bakara 2/224; el-Mümtehhine 60/8) ve "iyi olma, iyilik yapma" mânasını ifade eden "(en) teberrû" fiili de "birr" kökünden türetilmiştir. Aynı kullanım tarzları hadislerde de yer almıştır.

Bakara sûresinin uzunca bir âyetinde (2/177), bu terimin muhtevasına giren müsbet nitelikler İslâm'ın beş temel itikad konusu (Allah'a, âhiret gününe, melek- lere, kitaplara ve peygamberlere iman), Al-

